

MELIKA SALIHBEGOVIĆ

TEK JUČER

(fragment)

To bi bila laž. To. Da je bilo tek jučer. E da jest. Bilo je to jednog znojnog ljeta, u nesnu, u polusnu, u kosini jednog prozora, i kosini jednog života, ili jedne priče, kako hoćete, koja nije tad ni počela, ni tad se završila. Ali zažmurite, zaboravite, povjerujte. U ovu sitnu krhotinu, ovu malu, okruglu krhotinu, koja može i porasti, u nedogled, i smanjiti se, u nedogled, također, i opet biti krug sam za sebe. I dio. I cjelina. I san. Ako hoćete. A nije bio san. Desilo se jednog znojnog ljeta, u nesnu

osjeti. Gib tijela, pored sebe, u obrani, i u podavanju, gib tijela, toplu jagodicu na sljepoočnici, jagodicu, pa toplu, toplo tijelo, tijelo pa... Ona?, Donatela?, Ona?, Donatela?, Ona?

Jučer je prebolio Donatelu. Prebolio je Donatelu, a Nju je počeo bolovati. Tek jučer. Bez odluke. Iznenada, i odupirući se. Preboli Donatelu u mekoti svoga ležaja, i poče Nju bolovati, u svom strahu. U hladnom znoju, hadnom strahu. Tek što je bio ostao sam sa sobom. Bez Donatele. Jučer.

Bila su se upalila svjetla na bulevaru. Stajaše tu, pod krošnjom jednog drveta. Odlučan da čeka. Dva sata. I dva dana. I čitav život, da čeka, ako ustreba. Takva je bila Donatela. Ali ne dade mu vremena za to iščekivanje. Ugleda je kako ide prema Njemu. Svojim otmjenim, Donatela, svojim skupocjenim korakom. Odluči odmah previdjeti svoj strah zbog te cijene njenih koraka. Prema

Njemu. I previđao ga je. Sve do jučer. Kad naiđe Ona. Ona?, Donatela?, Ona?

topla jagodica na sljepočnici. I topla nada. Pođe se sjećati. Onog što je rekla. I onog što je prešutjela. U toploj jagodici na sljepočnici. Jučer. Pođe se sjećati, u zaboravnoj mekoti svoga ležaja, i upornom, hladnom nadolaženju svoga straha. Jer ne bez Nje! kliknu. Od jučer, ne danas bez Nje.

Vidi je. Bila je draga djevojčica. Vidi Njenu krhkost, i Njeno tužno ushićenje. U djetinjim očima. Okruglim kao strah, i toplim kao podavanje. Bio je praznik. Vidi je ushićenu, i praznično prozračnu. U njenoj krhkosti, i prazničnoj objesnosti. Tek je obukla novu, crvenu jaknu, i plisiranu suknju, tamnoplavo ustalasan plise Njenih djetinjih, Njenih razigranih pokreta koje joj je majka po prvi put poklonila na taj dan. Bi taj dan jedan od događaja Bogu, i Njen prvi događaj. Porasloj, i propupaloj – našalio bi se On. Da ne bi Njene priče, još bi se šalio. Dopustila joj majka da krene prvi put sa djecom na ulicu. Vidjeti ulicu. I vidjeti ljude. Porasla, i providjela. I sebe, raslu, upoznala. Razdragala se. Suglasila se odmah sa djecom. Potrčala. Od kuće do kuće, od vrata do vrata. I prije nego što bi pokucala na njih, otvarala su se sva vrata širom. Gostoljubiva kao praznik. Kao širok osmeh domaćina. I ne bi tužna zbog mala, sužena okrajka prazničnog kolača kakvi se u te božije dane daju sitnoj djeci, a velikim ljudima veliki lijepi kolači iz sredine sjajnih, tek okalajisanih tepsija. Baš za taj dan.

Trčala je dalje. U prazničnoj sitosti, i žednoj ushićenosti. U krepkoj žudnji svoje igre, i svojih godina. I svoje prve radosti. Previdi crn, zamašćen trag na plotu, previdje ga još za trenutak, u djetinjoj bezumnosti svoje igre, a onda nadođe strah. Kao vrućica. Ugleda crn,

neizbrisiv trag na crvenilu svog prazničnog haljetka, na pomahnitaloj igri modroga plisea, crn trag, i crn strah. Jer morala se vratiti čista. Kao čisto to praznično, to božije jutro, čista kao obeharalomirisna postelja u kojoj se u ta jutra budila. To je bila jedina cijena Njenog prvog događaja. I ovog sad. S Njim. Kao da je prvi put s nekim, tako se ćutjela. Kao da se tek upoznala. Toplo tijelo, i topla jagodica na sljepoočnici, i topla krv što je u damarima mahnito otkucavala. Samo da prođe Donatela. Da nestane u dnu bulevera, svaki put skupocjenija kad bi Ona zašutjela. Morala je dalje da priča. Jer jučer, još je odzvanjalo u Njemu: Ona? Donatela? Ona? Donatela? Ona?

krila se petnaest dana od majčina pogleda. Krila je mrlju na svom prazničnom odijelu, kao grijeh. Doista, kao grijeh izgledao je taj trag igre u Njenim djetinjim očima. Namah otužnjelim. I sve što se kasnije dogodilo nije imalo tu prvotnu gorkost. Ni gubitak praznika, ni gubitak majke. Jer legao je taj strah već tada po Njenim tek zarudjelim prsima, tek propupalim, našalio bi se On, legao kao kamen sa dna neke nabujale vode, pritajio se, a onda bi se u danima praznika, i u danima gubitaka, kao onda kada je majka otišla zauvijek, a bio, slučajna li, isti taj praznik, i isto onako čist, i osunčan, i prozračan, kao i onda, tada bi se, pričala je, podigao sa svog dna, krenuo iz vira, sa maticom, drobio se u stotine sitnih kamicaka, stotine krhotina, stotine strahova, i u svako čulo, svaki damar ulazio, plavio bi po Njoj kao nabujala voda iz čijeg dna se podigao, i tukao, tukao, tako udrobljen, usitnjen, po čulima, po mislima, po sjećanjima, i po slutnjama, i tako bi istrajavao po nekom svom vlastitom vremenu, i vlastitom nahodanju, a onda bi se ponovno, bez razloga, i bez najave, sakupljao, sabijao nazad u grudvu, u svoju okruglinu, i lijegao opet na dno, pritajio se, i čekao. Da naiđe neki njegov dan. I samo sad,

dok je ležala s Njim, u objesnoj, u gladnoj, u žednoj pomahnitalosti njihovih čula, i njihovih igara, izlazila bi joj, bez straha, bez grijeha, i bez kajanja, slika one mrlje na crvenilu Njena praznična haljetka, uvećavala bi se i smanjivala, bez Njena saučestvovanja, i nestajala bi, kao slika, u nesvjestici, zanemarena, izblijedjela, zaboravljena.

Osjeti gib tijela pored sebe, toplu jagodicu na sljepoočnici, i toplu nadu..., a onda, zvonko i jasno, nadodje opet sjećanje. Čuj!, došapnu mu Ona

lâillâbaillallâh, lâillâbaillallâh..., otezala mu Ona na uho. Vidi je tu, među ljudima, u krugu, u kojeg nikada nije ušla, ali iz kojeg nije ni izašla nikad. Kao ni On. I bi mu bliska, ne poznajući je još, ali ćuteći, toplim jagodicama, Njene usne dok je pričala. i dok je razastirala tu molitvu po Njegovim srsima, i usnom na usnu, kad bi zašutjela načas, prisjećajući se, i odmarajući se. Od sjećanja. Potraži je na rubu kruga. Gleda je. Učestvuje usnama, i danas nevino djetinjim da nije ponekad tog grča, ... *lâillâbaillallâh, lâillâbaillallâh...*, sedamdeset sedam puta. Kako dozvati taj zvuk u tu veznu riječ, i tu riječ u taj kružni kret koji zbližuje desetine ruku, ali ih nikad ne sastavlja..., prolaze zrnca tespiha kroz moje ruke – ušuti Ona Njegovu oporu misao o krugu i o smrti, obla i skliska teku zrna, teče tespih, teče sjećanje, i bol teče, daleka izvora i nevidna ušća, teku ukrug, sve mahnitija, kao pomahnitao ustalasan plise Njena praznična haljetka, ..., i dosjeti se. Nema li smrt nešto od praznika u sebi. Nečeg svečanog, i čistog i dostojanstvenomirisnog, kao i praznik. I bol. I sve veliko. I čisto. I prvotno, što ima. Kao i ovo Njeno prvo podavanje, Njemu. A onda se zaustavi. I taj zvuk, i taj krug, i to tečno sjećanje, i bol plavna, i drijeman gib njihovih tijela zastade. U jednoj riječi. Jednoj, i jednakoj za sve. Nije thela umrijeti. I zato se trglâ. Nije htjela ući u taj krug što ga jedna jedina riječ

zatvara, i jedina ispunjava. Nije znala ponoviti, ili nije smjela, to mudro slovo poglelo po čistim, bijelim mahramama oko Nje. Na rubu kruga. Prešutjela je to slovo, glasno i odveć u Njenim mislima, i uzdrhtalim čulima, to nemušto joj, i tuđe, i nerazumno, ali tako posvojno, to slovo. To amin. Na uzdrhtalim usnama. Otvori ih širom, svoje usne, kao da i Ona izgovara, glasnije i vjernije od svih tih poleglih bijelih mahrama oko Nje, širom ih otvori, udahnu duboko, kao da posljednji put udiše tu eteričnu slast života, i ušuti.

Sjeti se prvo Donatele. Što da učini s njom? Ugleda je na dnu bulevara, njena pognuta leđa, ugleda, i otežao korak, i veliku cijenu njena povratka tamo odakle je i bila krenula u san, s Njim. Poželi da je dozove, da je privede nazad, da je pogleda jasno u lice, i da joj se pokloni, ako u njoj ima još nade. Poželi, ali joj ne dade bremena šutnja polegla po njenim usnama.

A On? Što učiniti s Njim? Kako ga prognati iz priče, i vratiti u život? Kako ga vratiti na početak Njegova čekanja, pod krošnjom nekog drveta. Dva sata, i dva dana, i čitav život da čeka, ako ustreba. Kako izbrisati ovu priču iz Njegova uma, prognati iz Njegovih misli ono slovo na koje ga je podsjetila, kako ohladiti tu vrućicu s Njegovih jagodica, zaustaviti tu žudnu kretnju Njegova tijela, i smiriti taj drhtaj, odan ljubavi, koliko i strahovima?

Jednostavno.

Jednostavno reći – nema sjećanja, a ako nema sjećanja nema ni prošlosti.

Jednostavno reći – nema nade, a ako nema nade, nema ni budućnosti.

Jednostavno reći – nema više priče, a ako nema priče, nema ni sadašnjosti. Nema ni nas u njoj. Nema nas. Ponoviti to jednom Njemu, i jedanput još sebi, posljednji

put mu, vrelom jegodicom, zatvoriti oči. Bilo nam je lijepo, prešutjeti. I nestati. Šutke, uroniti u mekotu svoga ležaja, iz kojeg će se sutra neko drugi probuditi. A taj drugi neće nikada sigurno znati gdje je bio početak, a gdje kraj priči.

I dio. I cjelina. I san. A nije bio san. Desilo se jednog znojnog ljeta, u nesnu ... Zažmurite, zaboravite, povjerujte, opet.

I opet.

(Ovaj fragment uništenog romana BLACK BLUES objavljen je u reviji ODJEK, 15-31 oktobar 1977).